

vlaamse
jeugdraad

ADVIES

Algemene Dienst Jeugdtoerisme

De Algemene Dienst voor Jeugdtoerisme is een belangrijk instrument binnen het jeugdwerklandschap. Met dit advies willen we onze bezorgdheid meedelen over de toekomst van ADJ. We vrezen dat de visie van de minister niet praktisch haalbaar is voor het jeugdwerk en dat de voordelen en kansen van een geïntegreerd bestuur verloren zullen gaan.

We vinden het fijn dat Minister Anciaux bezorgd is over de toekomst van ADJ. We geloven in zijn goede intenties hieromtrent en juichen toe dat onze minister van jeugd wil investeren in tenten en verblijfscentra. We denken dat we **dezelfde intenties** hebben als de minister maar een **andere visie** op hoe ADJ zo goed mogelijk bestuurd kan worden.

De grote verschillen in visie zitten volgens ons in de volgende twee zaken, namelijk de opsplitsing van ADJ in verschillende entiteiten én het bestuur van ADJ. Geen takendebat dus maar wel een debat over structuren.

De ideale beheersstructuur voor ADJ is volgens ons **een doorgedreven geïntegreerd beleid mét co-management**.

VLAAMSE JEUGDRAAD	
07 februari 2006	ADVIES 07/02

De toekomstvisie van de Algemene Dienst voor Jeugdtoerisme

De Vlaamse Jeugdraad in vergadering op 7 februari 2007 onder voorzitterschap van Stefaan Marien en waarbij aanwezig waren:

Toon Fonteyne, Dries De Wit, Eva Vereecke, Stefaan Marien, Rob De Donder, Laura Wauters, Edith Cassiers, Bram Vermeiren, Kathleen Claessens, Mieke Cox, Hans Stevens, Abderahim Lahlali, Mone Bennekens en Bruno Houthoofd

Brengt **unaniem** het volgende advies uit:

1. Hoe kwam dit advies tot stand?

Voor dit advies werd een vertegenwoordiger van de minister uitgenodigd op de commissie jeugdwerk om toelichting te geven bij de visie van de minister op de toekomst van ADJ. Op diezelfde commissie werd ook de voorzitter van ADJ uitgenodigd om meer duiding te geven. Op basis van deze input ging de commissie Jeugdwerk aan de slag om een advies te schrijven. Bij de bespreking van dit advies op de commissie Jeugdwerk bleek duidelijk dat het gehele jeugdwerk zich achter dit advies schaart. Dit werd bevestigd op de Algemene Vergadering van de Vlaamse Jeugdraad waar dit advies unaniem werd goedgekeurd.

2. De context

Het bestuur van de uitleendienst, Destelheide en de Hoge Rielen wordt tot op heden bestuurd door het overkoepelend bestuursorgaan ADJ. Dit is historisch zo gegroeid. Ooit is er dus bewust voor gekozen voor een gezamenlijk bestuur van de drie entiteiten. Om de huidige visie van de minister te kaderen, is het belangrijk inzicht te hebben in de geschiedenis van ADJ en haar entiteiten. Een uitgebreide geschiedenis is opgenomen in bijlage. In de volgende paragraaf beperken we ons tot de sleutelmomenten.

A. De geschiedenis

“Omdat wij het verleden moeten kennen, om het heden te begrijpen...”

24 mei 1945

Binnen de schoot van het nationale Ministerie van Onderwijs wordt een uitleendienst opgericht om ‘oud’ legermateriaal ter beschikking te stellen aan de jeugd als ondersteuning voor kampen en openluchtactiviteiten.

1971

Destelheide opent haar deuren om ‘de speelse muze en de vormende geest’ te ontwikkelen. De Vlaamse Gemeenschap beheert Destelheide.

1974

De Vlaamse overheid zoekt, op vraag van het jeugdwerk, meer kampeer- en bivakmogelijkheden voor jeugdgroepen. Zo werd het Britisch Arm Depot III (Bad III) in de kempen, in Kasterlee, gevonden. Het jeugdverblijfcentrum De Hoge Rielen was geboren.

18 februari 1977

De vzw ALGEMENE DIENST VOOR JEUGDTOERISME wordt opgericht. Het beheer van de uitleendienst en de Hoge Rielen wordt toevertrouwd aan deze dienst. De oorspronkelijke bedoeling om de Hoge Rielen in te richten als een nationaal kampeercentrum ten behoeve van het Vlaamse Jeugdwerk wordt verruimd tot een verblijfscentrum waar alle groepen uit de brede waaier van het socio-culturele werk terecht kunnen.

Juni 1994

De werking van ADJ krijgt een decretale onderbouw en het ministerie van Cultuur geeft het beheer van Destelheide in handen van ADJ.

B. Het heden en de toekomst

2 maart 2006

In opdracht van de Afdeling Jeugd voert PriceWaterhouseCooper een financiële audit uit. De bevoegde minister Anciaux heeft vragen bij het ADJ bestuursorgaan en wil dit in overleg met de sector hervormen. De audit onderzoekt ondermeer de financiële gevolgen van drie mogelijke scenario's:

- de drie entiteiten insourcen
- het behoud van de vzw ADJ mits een sterkere centrale aansturing
- de drie entiteiten opsplitsen

Uit de audit blijkt dat het insourcen van de drie entiteiten te duur is en dat er geen wezenlijk financieel voordeel is om te kiezen voor één van de twee andere scenario's.

December 2006:

Een vertegenwoordiger van de minister komt bij de Commissie Jeugdwerk op bezoek:

'Van in het begin van de legislatuur heeft de minister aangegeven dat hij ADJ een belangrijk dossier vindt. De minister heeft, op vraag van de administratie, besloten om een audit uit te voeren omdat ADJ een complexe, moeilijk te beheren organisatie is. De administratie bestuurt mee in ADJ en beheert ook het dossier. De minister is tevreden dat het overheidsgeld in ADJ goed wordt beheerd. De audit is er niet geweest omdat er wantrouwen was, wel om extra materiaal te hebben om het beheer van ADJ te evalueren. De audit levert geen harde argumenten voor of tegen een bepaald scenario voor ADJ. Wel stelt de minister zich vragen ivm het beheer van ADJ en de 3 verschillende functies.

Hij heeft zijn eigen visie op ADJ:

- *Er zijn drie entiteiten. Is de huidige constructie (de drie entiteiten samen) nog wel actueel?*
- *Co-management: moet je hier de sector en de Vlaamse Gemeenschap (ambtenaren) tegenover elkaar plaatsen? De sector kan verder mee besturen, de gebruikers zijn dan ook de Vlaamse Gemeenschapsvertegenwoordigers. De minister verkiest een bestuur dat gezamenlijk wordt voorgedragen door de Vlaamse Jeugdraad en de Vlaamse Regering.*
- *Het beheer: de gebruikers zijn het jeugdwerk. De minister wil een betere service voor de gebruikers. De verhuur van tenten vindt hij een overheidsopdracht (zoals een provinciale uitleendienst). De minister wil de dienstverlening opwaarderen. Het is zo dat de minister nu ook al via speciale allocaties telkens moet kiezen om verder te investeren in tenten.*
- *Domeinen: het is overheidsinfrastructuur, de minister ziet dit best beheerd in aparte entiteiten. Hij denkt dat een specialisatie efficiënter is. Destelheide moet ten dienste blijven staan van het jeugdwerk maar ook eigen accenten kunnen leggen. Idem voor de Hoge Rielen. Het masterplan wil de minister maximaal uitvoeren.'*

3. De visie van de minister

Vandaag geven we advies op onderstaande visie van de minister over de toekomst van ADJ.

- ADJ opsplitsen in drie aparte entiteiten (de minister en zijn kabinet bewaken het geheel, daar komt alles samen).
- De tenten worden ingesourcd in de overheid.
- De twee overblijvende VZW's worden apart bestuurd en het bestuur wordt samengesteld in overleg tussen de Vlaamse Jeugdraad (sector) en de Vlaamse Regering. De gebruikers (de sector) zijn in dit voorstel ook de vertegenwoordigers van de Vlaamse Gemeenschap.

4. De reden van dit advies

De Algemene Dienst voor Jeugdtoerisme is een belangrijk instrument binnen het jeugdwerklandschap. Met dit advies willen we onze bezorgdheid meedelen over de toekomst van ADJ. We vrezen dat de visie van de minister niet praktisch haalbaar is voor het jeugdwerk en dat de voordelen en kansen van een geïntegreerd bestuur verloren zullen gaan.

5. Ons standpunt

We vinden het fijn dat minister Anciaux bezorgd is over de toekomst van ADJ. We geloven in zijn goede intenties hieromtrent en juichen toe dat onze minister van jeugd wil investeren in tenten en verblijfcentra. We denken dat we **dezelfde intenties** hebben als de minister maar een **andere visie** op hoe ADJ zo goed mogelijk bestuurd kan worden.

De grote verschillen in visie zitten volgens ons in de volgende twee zaken, namelijk de opsplitsing van ADJ in verschillende entiteiten én het bestuur van ADJ. Geen takendebat dus maar wel een debat over structuren. De ideale beheersstructuur voor ADJ is volgens ons **een doorgedreven geïntegreerd beleid mét co-management**.

Twee bedenkingen vooraf:

- Minister Anciaux kiest er duidelijk voor om de verschillende entiteiten van ADJ (de Hoge Rielen, de Uitleendienst en Destelheide) op te splitsen in afzonderlijke entiteiten en de uitleendienst in te sourcen. We vinden het altijd belangrijk om de achtergrond van beslissingen te weten om zo een standpunt te begrijpen. **Vandaag ontbreekt het ons aan de achtergrond van de visie van de minister**. We vragen dan ook aan de minister om dit alsnog te verduidelijken. Noch in de audit, noch vanuit de jeugdwerkers ontvangen we voldoende signalen/argumenten die een splitsing zouden kunnen verantwoorden.
- Uit de audit blijkt dat ADJ efficiënt beheerd wordt en dat de middelen goed besteed worden. Dit is een opsteker voor de bestuurders van ADJ. Het lijkt ons niet meer dan logisch dat **mogelijkheden om het bestuur van ADJ te optimaliseren, aangereikt worden door de huidige bestuurders**. Zij hebben beter dan wie ook zicht op eventuele knelpunten en mogelijkheden ter verbetering. Temeer omdat ook de audit onvoldoende gegevens verschaft over mogelijke pistes ter verbetering. De audit vertrekt teveel vanuit wat is en niet van wat zou kunnen.

Onze argumenten op een rijtje:

A. Opsplitsing in verschillende entiteiten:

- We geven toe dat er op dit moment nog te weinig geïntegreerd bestuurd wordt binnen de bestuursorganen van ADJ maar we zijn er van overtuigd dat bij een **doorgedreven geïntegreerd beleid** de kansen groter zijn dan de bedreigingen:
 - Via een geïntegreerd bestuur zijn overheidsmiddelen efficiënter in te zetten en te bundelen (overheadkosten zijn kleiner binnen een geheel).
 - Een geïntegreerd bestuur biedt kansen voor productieve toekomstige synergieën. Uit de praktijk blijkt dat zo'n synergie vaak heel positief wordt geëvalueerd. We denken hierbij aan de huizen van de Chiro, de huizen van Scouts en Gidsen Vlaanderen en CJT. We vinden het ook eigenaardig dat de minister in dit dossier de mogelijkheden en voordelen van een synergie niet waardeert, terwijl hij dit in andere dossiers net aanmoedigt (bv. kunstendecreet).
 - Enkel een geïntegreerd bestuur biedt kansen voor een kruisbestuiving van innoverende initiatieven.

- We kiezen heel uitdrukkelijk voor een beleidsvisie waarbij we willen vertrekken vanuit een algemeen beleid om van daaruit aan nichewerking te doen. Het voorstel van de minister houdt het risico in dat enkel en alleen de nichewerking in een verdere fase behouden blijft. Dit zou een zeer groot verlies zijn voor het jeugdwerk. In het splitsingsscenario met twee aparte beheersovereenkomsten voor Destelheide en De Hoge Rielen krijgt de bevoegde minister veel meer de mogelijkheid om zijn eigen stempel te drukken op de invulling van de dienstverlening in beide centra. Zo'n ministerafhankelijk beleid is niet problematisch als de intenties van de minister gelijklopend zijn aan de belangen van de gebruikers. Maar wie garandeert dat dit in de toekomst steeds zo zal zijn? Door het afsluiten van een aparte beheersovereenkomst voor beide jeugdverblijfcentra bestaat het gevaar dat de **twee entiteiten een zeer specifieke koers gaan varen** waardoor het niet ondenkbaar is dat het Vlaamse jeugdwerk zich niet meer zal herkennen in de service en dat de diversiteit van de gebruikers van beide centra verloren gaat. Aansluitend zal de invulling van een bestuursfunctie in één jeugdverblijfcentrum veel enger en beperkter zijn dan een mandaat als bestuurder binnen ADJ. Dit maakt zo'n mandaat minder interessant en relevant voor het jeugdwerk. We benadrukken dat de noden van het jeugdwerk in beide entiteiten gelijklopend zijn. Het lijkt ons dan ook een verspilling van energie om deze op twee verschillende fora te bewaken.
- Het engagement van jeugdwerkers in de Raad van Bestuur van ADJ is een zware opdracht. Het vraagt veel tijd en energie. **Indien de Hoge Rielen en Destelheide apart bestuurd worden, moet het engagement van het jeugdwerk nog vergroten. We vinden dit niet zinvol.** Nu al moet de RvB van ADJ ingevuld worden door jeugdwerkers met een specifiek profiel: ze moeten voeling hebben met de realiteit in het jeugdwerk én beschikken over bestuurskundige vaardigheden. Twee raden van bestuur opvolgen, lijkt ons een engagement dat niemand binnen het jeugdwerk kan of wil opvolgen. Daarenboven zijn we het fundamenteel oneens met een visie waarbij beleid en beheer worden losgekoppeld. Voor ons zijn deze onlosmakelijk met elkaar verbonden.
- We wensen niet de indruk te wekken dat de minister geen eigen visie mag hebben op het dienstenaanbod van beide jeugdverblijfcentra. Maar er zijn **andere en minder bedreigende manieren waarop de minister sturend kan optreden.** We denken bijvoorbeeld aan de prioriteitenregeling binnen de opmaak van beleidsnota's in het landelijk jeugdwerk. Een gelijkaardig systeem kan toegepast worden binnen ADJ.
- Ook de **uitleendienst behouden we liever in het geïntegreerd ADJ bestuur.** Door deze dienst te insourcen verliest het jeugdwerk haar instrumenten om de dienstverlening van de uitleendienst mee te sturen. De sterkte van de huidige regeling is net de wisselwerking tussen gebruikers en uitbaters. Via inspraak en medebeslissingsrecht worden gebruikers geresponsabiliseerd om mee na te denken over de verdere uitbouw van de uitleendienst. Hierdoor is het aanbod steeds goed afgestemd op de vraag. Door deze dienst binnen de overheidsstructuur te plaatsen, verliest de jeugdsector haar impact en dreigen we achter de feiten aan te hollen.

B. Samenstelling bestuur:

De minister kiest er binnen zijn toekomstvisie voor om de entiteiten te laten besturen enkel door het jeugdwerk. Hieruit spreekt **een zeer groot vertrouwen in het jeugdwerk** maar anderzijds vinden we het ook **een verpletterende verantwoordelijkheid**. We geloven erg in co-management en erkennen dat dit niet altijd evident is. Maar we zijn wel overtuigd van de meerwaarde van zo'n bestuur. Het jeugdwerk is dus geen vragende partij om alleen te besturen. We halen hiervoor volgende redenen aan:

- Het jeugdwerk ervaart de aanwezigheid van de administratie als een verrijking. De mensen van de administratie kennen veel beter de wegen in het juridische kluwen en zijn vaak in staat om pragmatische oplossingen aan te reiken.
- De aanwezigheid van zowel jeugdwerkers als ambtenaren leidt tot een beter wederzijds begrip. Ambtenaren kunnen op die manier beter de bestuurslogica van jeugdwerkers inschatten en vice versa.
- We achten het niet zinvol om, in het geval van twee aparte raden van bestuur, het aantal jeugdwerkers nog uit te breiden. De redenen werden in de vorige paragraaf reeds vermeld.

- We zijn van mening dat de overheid haar verantwoordelijkheid moet opnemen door overheidspatrimonium ook mee te laten besturen door ambtenaren.

6. Conclusie

We zijn dus niet wild van de plannen van de minister voor de toekomst van ADJ. We zien ook geen enkele objectieve grond waarop deze plannen gestoeld zijn. Binnen het jeugdwerk leeft de terechte vrees dat, door een opsplitsing van ADJ in drie aparte entiteiten, het jeugdwerk zich niet meer volledig zal herkennen in de dienstverlening van de entiteiten en dat de diversiteit aan gebruikers in de jeugdverblijfcentra zal verschromelen/afnemen. De minister kan hiertegen inbrengen dat in zijn visie het jeugdwerk de twee jeugdverblijfcentra zal besturen. We waarderen het vertrouwen van de minister maar vinden dit toch geen zinvolle optie. Het jeugdwerk heeft de aanwezigheid van de ambtenaren in de Raad van Bestuur van ADJ steeds als een verrijking beschouwd.

Ook de uitleendienst willen we behouden binnen een geïntegreerd ADJ bestuur. Zoniet zal het jeugdwerk geen sturing meer kunnen geven aan de werking en aanbod van de uitleendienst. Door gebruikers verantwoordelijkheid te geven in de uitbouw van de uitleendienst zijn er altijd garanties geweest voor de afstemming tussen de noden van het jeugdwerk en de dienstverlening van deze dienst. We vrezen dat deze sterkte verloren dreigt te gaan in geval van insourcing.

We hopen dat de minister in de toekomst samen met ons zal nadenken over de mogelijkheden van een doorgedreven geïntegreerd beleid met co-management.

Bijlage

De geschiedenis van ADJ

24 mei 1945 binnen de schoot van het nationale ministerie van onderwijs wordt een uitleendienst opgericht om 'oud' legermateriaal ter beschikking te stellen aan de jeugd als ondersteuning voor kampen en openluchtactiviteiten.

In de **jaren '50** gaat men over tot de oprichting van de nationale uitleendienst voor kampeermateriaal. De **Nationale Dienst voor de Jeugd (NDJ)** is geboren.

Op **16 december 1969** wordt in het kader van de culturele autonomie deze unitaire dienst opgesplitst en zo ontstaat **de Vlaamse vzw Materiaal voor de Jeugd** .

In **1970** worden er regionale diensten geopend in Grobbendonk en Koersel.

In **1975** verhuist de uitleendienst naar Machelen.

In **1993** worden de regionale uitleendiensten samengevoegd tot één gewestelijke uitleendienst in Lichtaart.

In **de jaren 70** zoekt de Vlaamse overheid op vraag van het jeugdwerk meer kampeer- en bivakmogelijkheden voor jeugdgroepen. Zo wordt het British Arm Depot III (Bad III) in de kempen, in Kasterlee, gevonden.

Op **6 april 1973** lanceert de vzw MJ onderstaand persbericht:

"De militaire domeinen gelegen te Lichtaart- Tielen- Kasterlee kunnen het best gebruikt worden voor jeugdtoerisme".

Als gevolg hiervan wordt het domein integraal overdragen aan het ministerie van Nederlandse Cultuur die het zal beheren samen met de vzw MJ, samengesteld uit vertegenwoordigers van het jeugdwerk op pluralistische basis wat voor het beheer goede waarborgen biedt. De kiemen voor het huidig ADJ worden gelegd.

Na aankoop in 1973 wordt op 18 juni 1975 het militair domein BAD III in Lichtaart, 250 ha groot, in beheer gegeven aan het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur. Het BJV wordt belast met de realisatie en uitbouw van het jeugdcentrum de Hoge Rielen voor (kamperen, bivakkeren, vorming)

De overheid stelt o.m. zeer duidelijk dat er gestreefd moet worden naar een nauwe samenwerking tussen het bevoegde bestuur (BJV) en, de zgn. gebruikers nl het landelijk jeugdwerk. Duidelijk wordt verwezen naar het Cultuurpact. Ook moet niet gerekend worden op zware subsidies. M.a.w. het beginsel van een zuinige en efficiënte uitbating in harmonie wat de prijzen betreft met andere gelijkaardige jeugdcentra uit de particuliere sector moet nagestreefd worden.

Met deze gegevens als uitgangspunt wordt in **1976 en 1977** intens onderhandeld met een bestaande en pluralistisch samengestelde vzw nl de vzw MJ.

Deze vzw beheert sinds jaren de uitleendienst kampeermateriaal en wordt bereid gevonden zich grondig om te bouwen en de geschetste opdrachten en doelen ivm de hoge Rielen te aanvaarden en zo goed mogelijk te realiseren.

Op 18 februari 1977 wordt de vzw MJ ontbonden en start de vzw ALGEMENE DIENST VOOR JEUGDTOERISME. Het beheer van de uitleendienst en de Hoge Rielen wordt aan hen toevertrouwd en er worden beheersovereenkomsten per entiteit opgemaakt. De oorspronkelijke bedoeling om de dHR in te richten als een nationaal kampeercentrum ten behoeve van het Vlaamse Jeugdwerk wordt verruimd tot een verblijfscentrum waar alle groepen uit de brede waaier van het socio-culturele werk terecht kunnen.

Ondertussen bevinden we ons op een nieuw scharnierpunt in de ADJ-geschiedenis. In juni 1994 krijgt de werking van ADJ een decretale onderbouw en wordt op 1 juli 1994 het beheer van Destelheide overgedragen aan de vzw ADJ.

In de jaren '60 zoeken creatieve geesten een stille plek voor 'het huis van de Vlaamse Jeugd', vlakbij de Vlaams-Brabantse bossen van Halle en Zoniën, vergeten gebied op Vlaanderens zuidelijkste punt op 20 km ten zuiden van Brussel. De kunstenaar Pieter Breughel, Hendrik Conscience, Felix De Boeck, Herman Teirlinck en August Vermeylen laten zich inspireren door het beschermd landschap in deze omgeving. Hier ligt de vallei van Zevenbronnen. In de buurt liggen het Hallerbos, het Zoniënwoud, Waterloo ... schakels van de groene keten tussen Zenne, Zoniën en het Pajottenland. Inspiratie in de Europese buurlanden en vlugge beslissingen zorgen voor een architecturaal innoverend project, op de taalgrens, in Dworp. Het gebouwencomplex met veel beton tussen gras, groen en bomen, **opent de deuren in 1971. Deze plek dient de speelse muze en de vormende geest met gebouwen voor manuele en lichamelijke expressie, 16 vergader- en werklokalen voor kadervorming, sportvelden en een openluchttheater.** De Vlaamse Gemeenschap beheert Destelheide. De dienst DACEB vond in Destelheide onderdak.

Vanaf 1994 neemt de vzw ADJ het roer over van Destelheide.

Een nieuwe wind waait over Destelheide. De infrastructuur krijgt een opknapbeurt, organisatie en comfort verbeteren. De onafgewerkte ruimte 'de put' wordt omgetoverd in een polyvalente zaal met vertaalinstallatie voor 300 personen op het gelijkvloers en daaronder een bewegingszaal. De conciërgewoningen werden verbouwd. In de eerste plaats verwacht Destelheide de kadervormingsinitiatieven van het erkende jeugdwerk uit Vlaanderen. Daarnaast kan het Vlaamse jeugdwerk er ook terecht voor hun gewone vormingsactiviteiten voor jongeren vanaf ongeveer 16 jaar. Maar het panorama verruimde: jeugdvorming, creastages voor het onderwijs, medisch-pedagogische instituten, volwassenenvorming, buitenlandse delegaties en andere groepen zijn eveneens welkom.

Juni 1994 Decreet : Betreffende de erkenning en subsidiëring van de **vzw ADJ** en de overdracht van het beheer en de exploitatie van jeugdinfrastructuren.

Erkenning en subsidiëring voor de opdracht :

- beheren en exploiteren van jeugdinfrastructuur
- verbeteren van de materiële uitrusting en de infrastructuur voor het jeugdwerk
- een informatie-, studie en adviestaak inzake jeugdtoerisme (derde functie)

De regering geeft toestemming om het beheer van drie diensten voor de jeugd van de Vlaamse Gemeenschap toe te wijzen op basis van akkoorden met ADJ.

Op **3 maart 2003** wordt ADJ opgenomen in het "Decreet houdende erkenning en subsidiëring van jeugdherbergen, jeugdverblijfcentra, ondersteuningsstructuren en de vzw ADJ."

Eind 2005 start de raad van bestuur van ADJ, in samenspraak met de AV, een intern traject op met als doelstelling de interne werking van ADJ grondig bij te sturen.